

Forfatter: Kierkegaard, Søren

Titel: Guds Uforanderlighed

Citation: Kierkegaard, Søren: "Guds Uforanderlighed", i Kierkegaard, Søren: *Søren Kierkegaards Skrifter, Bd. 13*, udg. af Niels Jørgen Cappelørn; Joakim Garff; Johnny Kondrup; Tonny Aagaard Olesen; Steen Tullberg, Søren Kierkegaard Forskningscenteret 2009 , s. 1. Onlineudgave fra Søren Kierkegaards Skrifter: <https://tekster.kb.dk/text/sks-gu-txt-root.pdf> (tilgået 26. april 2024)

Anvendt udgave: Søren Kierkegaards Skrifter, Bd. 13

Ophavsret: Materialet er dedikeret til public domain. [Læs CC0-erklæringen](#)

* Guds Uforanderlighed

En Tale

Af

S. KIERKEGAARD

Kjøbenhavn

Forlagt af C. A. Reitzels Bo og Arvinger

Bianco Lunos Bogtrykkeri

1855

Mindet

om

min afdøde Fader

Michael Pedersen Kierkegaard

forhen Hosekræmmer her i Byen

I Aug. 1855

Forord

Denne Tale er holdet i Citadellets Kirke den 18de Mai 1851. Texten er den første jeg har benyttet; senere er den oftere blevet fremdraget; nu vender jeg atter tilbage til den.

D. 5te Mai 1854

S. K.

Bøn

Du Uforanderlige, hvem Intet forandrer! Du i Kjerlighed Uforanderlige, som, just til vort Bedste, ikke lader Dig forandre: at vi ogsaa maatte ville vort eget Vel, ved Din Uforanderlighed lade os opdrage til, i ubetinget Lydighed, at finde Hvilen og at hvile i Din Uforanderlighed! Ikke er Du som et Menneske; skal han bevare blot nogen Uforanderlighed, maa han ikke have for Meget, der kan bevæge ham, og ikke lade sig for meget bevæge. Dig derimod bevæger, og i uendelig Kjerlighed, Alt; endog hvad vi Mennesker kalde en Ubetydelighed og gaae ubevægede forbi, Spurvens Trang, den bevæger Dig; hvad vi saa ofte neppe paaagte, et menneskeligt Suk, det bevæger Dig, uendelige Kjerlighed: men Intet forandrer Dig, Du Uforanderlige! O, Du, der i uendelig Kjerlighed lader Dig bevæge, Dig bevæge ogsaa denne vor Bøn, at Du velsigner den, saa Bønnen forandrer den Bedende i Overensstemmelse med Din uforanderlige Villie, Du Uforanderlige!

Jacob 1, 17-21

Al god Gave og al fuldkommen Gave er ovenfra, og kommer ned fra Lysenes Fader, hos hvilken er ikke Forandring eller Skygge af Omskiftelse. Efter sit Raad fødte han os formedelst Sandheds Ord, at vi skulde være en Førstegrøde af hans Skabninger. Derfor, mine elskelige Brødre, være hvert Menneske snar til at høre, langsom til at tale, langsom til Vrede; thi en Mands Vrede udretter ikke det, som er ret for Gud. Derfor aflægger al Skidenhed og al Levning af Ondskab, og med Sagtmodighed annammer Ordet, som er indplantet i Eder, og som er mægtigt til at gjøre Eders Sjele salige.

de jordiske Tings Foranderlighed, og Menneskenes Foranderlighed! Nedtrykkende, Trættende, at Alt er Forkrænkelighed, at Menneskene ere Foranderlighed, Du, m. T., og jeg! Sørgeligt, at Forandringen saa ofte er til det Værre! Fattige menneskelige Trøst, men dog en Trøst, at der da er endnu een Forandring ved det Foranderlige: at det faaer Ende!

Dog, hvis vi vilde tale saaledes, især i denne Forstemthedens Aand, altsaa ikke saaledes som naar der med Alvor tales om Forkrænkeligheden, om »den menneskelige Ustadighed«, da holdt vi os ikke blot ikke til Texten, nei, vi forlode den, ja, vi forandrede den. Thi i Texten tales der om det Modsatte, om Guds Uforanderlighed. Texten er idel Fryd og Glæde; som fra Bjergenes Tinde, hvor Taushed boer, saaledes er Apostelens Tale opløftet over al Jordlivets Foranderlighed; han taler om Guds Uforanderlighed, ikke om Andet. Om en »Lysenes Fader«, der boer histoppe, hvor ingen Omskiftelse naaer hen, end ikke Skyggen af den. Om »gode og fuldkomne Gaver«, der komme ned herovenfra, fra denne Fader, der, som »Lysenes« eller Lysets Fader, uendeligt veed at sikkre sig, at det sandeligen ogsaa er Godt og Fuldkomment, hvad der kommer fra ham, og som »Fader« Intet hellere vil, intet Andet tænker paa end uforandret at sende gode og fuldkomne Gaver. Og derfor, mine elskelige Brødre, være hvert Menneske »hurtig til at høre«, nemlig ikke efter Løst og Fast, men op efter, thi *der* oppe fra spørges bestandigt kun godt Nyt; »langsom til at tale«, thi den Snak vi Mennesker kan komme med især i Forhold hertil og især strax, den kan som oftest kun tjene til at gjøre de gode og fuldkomne Gaver mindre gode og fuldkomne; »langsom til Vrede«, at vi da ikke, naar Gaverne ikke synes os gode og fuldkomne, blive vrede, og bevirke, at det Gode og Fuldkomne, der var bestemt til vort Vel, ved vor egen Skyld bliver til Fordærvelse – det er Det, hvad en Mands Vrede kan udrette, og »en Mands Vrede udretter ikke det, som er ret for Gud«. »Derfor aflægger al Skidenhed og al Levning af Ondskab« – som man reengjør og smykker sit Huus og selv sidder pyntet, festligt ventende Besøget: at vi saaledes værdigen maatte modtage de gode og fuldkomne Gaver. »Og med Sagtmodighed annammer Ordet, som er indplantet i Eder, og som er mægtigt at gjøre Eders Sjele salige«. Med Sagtmodighed! I Sandhed, hvis det ikke var Apostelen, der talte, og hvis vi ikke strax efterkomme Befalingen »at være langsomme til at tale, langsomme til Vrede«, vi maatte vel sige: det var da en besynderlig Tale, ere vi da i den Grad Daarer, at vi behøve at formanet til Sagtmodighed i Forhold til Den, der kun vil vort Vel, det er jo som at spotte os, saaledes at anbringe det Ord »Sagtmodighed«. Thi see, dersom Een vilde slaae mig med Urette, og der da stod en Anden hos, der formanende sagde: find Dig med Sagtmodighed deri; dette er ligefrem Tale. Men tænk Dig det venligste Væsen, Kjerligheden selv; den har udsøgt en Gave, bestemt for mig, og Gaven er god og fuldkommen, ja som Kjerligheden selv; den kommer og vil skjenke mig denne Gave – da staaer der et andet Menneske hos, og han siger formanende til mig: lad mig nu see, at Du med Sagtmodighed finder Dig deri. Og dog saaledes er det med os Mennesker. En Hedning, og kun et Menneske, den eenfoldige Vise i Oldtiden, klager over, ofte at have erfaret, at naar han vilde fratage et Menneske een eller anden Taabelighed for at bibringe ham en bedre Viden, altsaa for at gjøre vel mod ham, at den Anden da kunde blive saa vred, at han, som den Eenfoldige spøgende siger i Alvor, gjerne vilde bide ham. Ak, og hvad har Gud ikke maattet erfare i de 6000 Aar, hvad erfarer han ikke hver Dag fra Morgen til Aften med hvert eneste af disse Millioner Mennesker; vi blive stundom meest vrede, naar han vil gjøre meest vel imod os. Ja, hvis vi Mennesker i Sandhed vidste vort eget Vel, og i dybeste Forstand i Sandhed vilde vort eget Vel, da behøvedes ingen Formaning til Sagtmodighed i dette Forhold. Men vi Mennesker (hvo har ikke i egen Erfaring sandet det!) vi ere dog i Forholdet til Gud som Børn. Og derfor behøves Formaning om Sagtmodighed i Forhold til at modtage det Gode og det Fuldkomne – i den Grad er Apostelen forvissat om, at kun gode og fuldkomne Gaver komme ned fra ham, den evig Uforanderlige.

Forskjellige Synspunkter! Det blot Menneskelige (hvad jo Hedenskabet viser) taler mindre om Gud, og har overveiende Tilbøielighed til sørgmodigt kun at ville tale om de menneskelige Tings Foranderlighed; Apostelen vil ene og alene tale om Guds Uforanderlighed. Saaledes med Apostelen. For ham er Tanken om Guds Uforanderlighed ene og alene idel Trøst, Fred, Glæde, Salighed. Og dette er jo ogsaa evig sandt. Men lader os ikke glemme, at det, at det er saa for Apostelen, ligger i, at Apostelen er Apostelen, at han allerede længst havde i ubetinget Lydighed ganske givet sig hen i Guds Uforanderlighed, at han ikke stod ved Begyndelsen, men snarere ved Enden af Veien, den trange, men ogsaa den gode Vei, som han, forsagende Alt, havde valgt, uforandret fulgt uden at see sig tilbage, med stærkere og stærkere Skridt hastende mod Evigheden. Vi derimod som kun endnu ere Begyndere, under Opdragelsen, hos os maa Guds Uforanderlighed ogsaa have en anden Side at sees fra; og glemme vi dette, da løbe vi let Fare for at tage Apostelens Ophøiethed forfængeligt.

Saa ville vi da tale, om muligt baade i Forfærdelse og til Beroligelse om Dig, Du Uforanderlige, eller om Din Uforanderlighed.

Gud er uforanderlig. Almægtig skabte han denne synlige Verden – og gjorde sig usynlig; han iførte sig den synlige Verden som en Klædning, han forandrer den som man omskifter en Klædning – selv uforandret. Saaledes i den sandelige Verden. I Begivenhedernes Verden er han overalt tilstede i ethvert Øieblik; i en sandere Forstand end den aarvaagreste menneskelige Retfærdighed, der siges at være allesteds, er han,

aldrig seet af nogen Dødelig, allestedsnærværende, overalt tilstede, ved det Mindste og ved det Største, ved hvad der kun uegentlig kan kaldes en Begivenhed og ved hvad der er den eneste Begivenhed, naar en Spurv dør, og naar Menneske-Slæggtens Frelser fødes; han holder i ethvert Øieblik alt Virkeligt som Mulighed i sin almægtige Haand, har i ethvert Øieblik Alt i Beredskab, forandrer i et Nu Alt, Menneskenes Meninger, Domme, menneskelig Høihed og end Ringhed, han forandrer Alt – selv uforandret. Naar Alt er tilsyneladende Uforandret (thi det er kun tilsyneladende, at det Udvortes til en vis Tid er uforandret, det forandres altid), i Alts Omveltning forbliver han lige uforandret, ingen Omskiftelse berører ham, end ikke Skyggen af Omskiftelsen; i uforandret Klarhed er han, Lysenes Fader, evig uforandret. I uforandret Klarhed – ja just derfor er det han er uforandret, fordi han er idel Klarhed, en Klarhed som ingen Dunkelhed har i sig, og som ingen Dunkelhed kan komme nær. Med os Mennesker er det ikke saaledes, vi ere ikke saaledes Klarhed, og just derfor ere vi foranderlige: snart bliver Noget lysere i os, og snart fordunkles Noget, og vi forandres, nu vexler det udenom os, og Omskiftelsens Skygge glider forandrende over os, nu falder der fra Omverdenen en forandrende Belysning over os, medens vi selv under alt Dette igjen forandres i os selv. Men Gud er uforanderlig.

Denne Tanke er *forfærdende, idel Frygt og Bæven*. I Almindelighed fremhæves dette maaskee mindre; man klager over Menneskenes, over alt det Timelige Foranderlighed, men Gud er uforanderlig, det er Trøsten, idel Trøst, siger endog Letsindigheden. Ja vist er Gud uforanderlig.

Men først og fremmest, er Du ogsaa i Forstaaelse med Gud, betænker Du ret alvorligt, stræber Du oprigtigt at forstaae – og dette er Guds evig uforanderlige Villie med Dig som med ethvert Menneske, at han skal stræbe derefter – stræber Du oprigtigt at forstaae, hvad der kan være Guds Villie med Dig? Eller lever Du saadan hen, og dette er ikke faldet Dig ind? Forfærdeligt, at saa han er den evig Uforanderlige! Thi med denne uforanderlige Villie maa Du dog engang, tidligt eller sildigt, støde sammen, denne uforanderlige Villie, der vilde, Du skulde betænke dette, fordi den vilde Dit Vel, denne uforanderlige Villie, som saa maa knuse Dig, hvis Du paa anden Maade støder sammen med den. Dernæst, Du som dog er i Forstaaelse med Gud, er Du ogsaa i god Forstaaelse med ham, er Din Villie, er den, og ubetinget, hans Villie, Dine Ønsker, hvert dit Ønske, hans Bud, Dine Tanker, den første og den sidste, hans Tanker: hvis ikke, forfærdeligt, at Gud er uforanderlig, evig, evig uforanderlig! Blot det at være ueens med et Menneske! Dog maaskee er Du den Stærkere og siger om den Anden: ja, ja han forandrer sig nok. Men dersom nu han er den Stærkere; dog maaskee mener Du, at kunne holde længere ud. Men dersom det nu er en heel Samtid; dog maaskee siger Du: 70 Aar er da ingen Evighed. Men den evig Uforanderlige – dersom Du var ueens med ham, det er jo en Evighed: forfærdeligt!

Tænk Dig en Vandringsmand; han er standset ved Foden af et uhyre, et uoverstigeligt Bjerg. Det er det han nei, han skal ikke, men det er det han vil over, thi hans Ønsker, hans Længsler, hans Begjeringer, hans Sjel – der har en lettere Art Befordring – er allerede ovre paa den anden Side, og det der mangler er blot at han følger efter. Tænk Dig han blev 70 Aar gammel; men Bjerget staaer uforandret, uoverstigeligt. Lad ham blive endnu en Gang 70 Aar; men Bjerget staaer uforandret ham i Veien, uforandret, uoverstigeligt. Saa forandres maaskee han under alt Dette, han dør fra sine Længsler, sine Ønsker, sine Begjeringer, han kjender neppe sig selv mere, saaledes træffer nu en senere Slægt ham siddende, forandret, ved Foden af Bjerget, der staaer uforandret, uoverstigeligt. Lad det være 1000 Aar siden; han den Forandrede, han er længst død, kun et Sagn fortælles om ham, det er det eneste, der er blevet tilbage – ja, og saa Bjerget, der staaer uforandret, uoverstigeligt. Og nu den evig Uforanderlige, for hvem 1000 Aar ere som en Dag, ak og selv dette er for meget sagt, de ere for ham som et Nu, ja egentligen ere de for ham som vare de ikke for ham – hvis Du end i fjerneste Maade vil ad en anden Vei end han vil Du skal: frygteligt!

Sandt nok, om Din, om min, om disse Tusinders og Tusinders Villie just ikke er saa ganske i Overensstemmelse med Guds: det gaaer jo som det bedst kan derude i den saakaldte virkelige Verdens Travlhed, Gud lader sig jo egentligen ikke mærke med Noget; snarere er det vel saa, at hvis der var en Retfærdig – hvis der var en Saadan! – der betragtede denne Verden, en Verden, der, som Skriften siger, ligger i det Onde, han maatte blive mismodig over, at Gud ikke lader sig mærke med Noget. Men troer Du derfor, Gud har forandret sig, eller er dette, at han ikke lader sig mærke med Noget, det mindre Forfærdelige, naar det dog er vist, at han er evig uforanderlig? Mig synes det ikke saa. Betænk det dog, og siig da, hvilket er det Forfærdeligste, enten dette: den uendelig Stærkere, der, træt af at lade sig spotte, reiser sig i sin Magt og knuser de Gjenstridige – det er forfærdeligt, og saaledes fremstilles det ogsaa, naar der tales om, at Gud ikke lader sig spotte, og der da vises hen paa Tider, hvor hans Straffedomme tilintetgjørende gik over Slægten; men er det dog egentligen det Forfærdeligste? Er dette ikke det endnu Forfærdeligere: den uendelig Stærke, der – evig uforanderlig! – sidder ganske stille og seer, uden en Mines Forandring, næsten som var han ikke til, medens dog, saa maatte den Retfærdige vel klage, Usandhed har Fremgang, har Magt, Vold og Uret seirer og endog saaledes, at selv en Bedre kan fristes til at mene at maatte benytte Lidt af de samme Midler, hvis der skal være Haab om at udrette Noget for det Gode, saa det er som spottedes han, han den uendelig Stærke, den evig Uforanderlige, som dog hverken lader sig spotte eller forandre – er dette ikke det Forfærdeligste? Thi hvorfor troer Du vel, han er saa stille? Fordi han veed med sig selv, at han er evig uforanderlig. En, der ikke var evig sikker paa sig selv, at han er den Uforanderlige, han kunde ikke holde sig saaledes stille, han reiste sig i sin Magt; men kun den evig Uforanderlige kan sidde saaledes stille. Han giver Tid, det kan han ogsaa, han har Evigheden, og evigt er han

uforanderlig; han giver Tid, det gjør han med velberaad Hu, saa kommer der et Evighedens Regnskab, hvor Intet er glemt, ikke eet eneste af de utilbørlige Ord, der bleve talte, og evigt er han uforanderlig. Dog det kan ogsaa være Barmhertighed, at han saaledes giver Tid, Tid til Omvendelse og Forbedring; men frygteligt, hvis denne Tid ikke benyttes saaledes, thi da maatte Daarligheden og Letsindigheden i os hellere ønske, at han strax var ved Haanden med Straffen, end at han saaledes giver Tid, lader som Ingenting og dog er evig uforanderlig. Spørg en Opdrager – og vi ere dog Alle i Forholdet til Gud mere eller mindre Børn! – spørg Den, der har havt med vildfarende Mennesker at gjøre – og enhver af os har dog idetmindste een Gang været vildfarende, er det i længere eller kortere Tid, med større eller mindre Mellemlum – og Du skal høre, han vil sande, at det er en stor Hjælp for Letsindigheden eller rettere for at forhindre Letsindighed – og hvo turde sige sig ganske fri for Letsindighed! – at Straffens Lidelse om muligt følger i samme Nu som Overtrædelsen, saa den Letsindiges Hukommelse vænnes til at huske Straffen samtidigt med Skylden. Ja var det saa, at Forvildelse og Straf stode saaledes i Forhold til hinanden, at man, ligesom paa et dobbeltløbet Skydevaaben, trykkede paa een Fjeder, og i samme Nu man greb det forbudne Lystelige eller forskyldte Forvildelsen, i samme Nu fulgte Straffen: jeg troer Letsindigheden vilde vogte sig. Men jo længere Tid mellem Skylden og Straffen (hvilket i Sandhed forstaaet udtrykker Maalestokken for Sagens Alvor), jo mere fristende for Letsindighed, som kunde maaskee det Hele blive glemt, eller Retfærdigheden selv maaskee forandre sig og til den Tid faae ganske andre Begreber, eller som vilde det dog idetmindste være saa længe siden det skete, at det vil være umuligt at fremstille Sagen uforandret. Saa forandrer Letsindigheden sig, og ikke til det Bedre; saa bliver Letsindigheden tryg; og naar saa Letsindigheden er bleven tryg, saa drister den mere, og saa gaaer Aar efter Aar – Straffen udebliver, og Glemsel indtræder, og atter udebliver Straffen, men ny Forvildelse udebliver ikke, og den gamle Forvildelse er nu blevet mere ondartet; og saa er det forbi; saa slutter Døden af – og til alt Dette (det var kun Letsindighed!) var der en evig Uforanderlig Vidne: var det saa ogsaa Letsindighed? en evig Uforanderlig, og det er med ham Du vil have at gjøre Regnskabet op. I det Øieblik, da Timelighedens Viser, Minut-Viseren, viste 70 Aar, og det Menneske døde, i den Tid havde Evighedens Viser neppe flyttet sig en Kjende: i den Grad er Alt nærværende for Evigheden og for ham den Uforanderlige!

Og derfor hvo Du end er, husk paa, hvad jeg siger til mig selv, at for Gud er intet Betydeligt og intet Ubetydeligt, at i een Forstand er det Betydelige for ham ubetydeligt, i en anden Forstand selv den mindste Ubetydelighed noget uendelig Betydeligt. Er da Din Villie ikke i Overensstemmelse med hans, betænk det, Du slipper aldrig fra ham, tak ham, om han ved Mildhed eller ved Strenghed lærer Dig at bringe Din Villie i Overensstemmelse med hans – frygteligt, hvis han ikke lader sig mærke med Noget, frygteligt, hvis det kunde komme saa vidt med et Menneske, at han næsten trodser paa, at Gud enten ikke er til, eller at han har forandret sig, eller endog blot at han er for stor til at lægge Mærke til hvad vi kalde Ubetydeligheder; thi baade er han til, og han er evig uforanderlig, og hans uendelige Storhed er just den, at han seer end det Mindste, husker end det Mindste, ja, og hvis Du ikke vil som han, husker det uforandret en Evighed!

Der er altsaa for os letsindige og ustadige Mennesker idel Frygt og Bæven i denne Tanke om Guds Uforanderlighed. O, betænk det vel! hvad enten han lader sig mærke med Noget eller ikke, han er evig uforanderlig. Han er evig uforanderlig, betænk det vel, hvis Du har, som det siges, noget Udstaaende med ham, han er uforanderlig. Maaskee har Du lovet ham Noget, ved helligt Løfte forpligtet Dig men i Tidens Løb har Du forandret Dig, tænker nu sjældnere paa Gud (har Du maaskee som Ældre faaet vigtigere Ting at tænke paa?) eller Du tænker maaskee anderledes om Gud, at han ikke bryder sig om Dit Livs Ubetydeligheder, at slig Tro er Barnagtighed: i ethvert Tilfælde Du har saadan glemt, hvad Du lovede ham, saa derpaa glemt, at Du lovede ham det, og saa tilsidst glemt, glemt – ja glemt, at han Intet glemmer, han den evig Uforanderlige, at det just er en Aarenes bagvendte Barnagtighed at mene, at Noget er ubetydeligt for Gud, og at Gud glemmer Noget, han den evig Uforanderlige!

I Forholdet mellem Menneske og Menneske klages der saa ofte over Foranderlighed, den Ene klager over den Anden, at han har forandret sig; men selv i Forholdet mellem Menneske og Menneske kan stundom den Enes Uforandrethed være som til Plage. Maaskee har En talt til et andet Menneske om sig selv. Maaskee var det lidt barnagtig, tilgivelig Tale, han førte. Men maaskee var Sagen ogsaa alvorligere: det fristede det daarlige, forfængelige Hjerter at tale i høie Toner om sin Begeistring, sin Følelses Varighed, sin Villen i denne Verden. Den Anden hørte roligt derpaa, han ikke engang smilede, eller forhindrede ham i at tale; han lod ham tale, han hørte, han taug, kun lovede han, hvad der blev forlangt, ikke at glemme det Sagte. Saa gik der Tid hen; og den Første havde længst glemt alt Dette; den Anden derimod havde ikke glemt det, ja, lad os tænke det endnu Besynderligere, han havde ladet sig bevæge af de Tanker, som den Første i et Stemningens Øieblik havde udtalt, ak, og ligesom givet fra sig, havde i redelig Stræben dannet sit Liv i Forhold dertil: hvilken Plage med hans Hukommelses Uforandrethed, han som kun altfor tydeligt viste, at han indtil det Mindste huskede, hvad der i hiint Øieblik blev sagt!

Og nu den evig Uforanderlige – og dette menneskelige Hjerter! O, dette menneskelige Hjerter, hvad glemmer Du dog ikke i Dit hemmelighedsfulde Indelukke, ubekjendt for Andre – det var ikke det Værste – men stundom næsten ubekjendt for den Vedkommende selv! Fast er det jo, saasnart et Menneske blot er blevet noget tilaars, fast er det jo som et Gravsted, dette menneskelige Hjerter! Der ligge de begravne, begravne i Glemsel, Løfter, Forsætter, Beslutninger, hele Planer og Brudstykker af Planer og Gud veed hvad – ja saaledes tale vi Mennesker, thi vi Mennesker tænke sjældent ved hvad vi sige; vi sige: der ligger Gud

veed hvad. Og det sige vi saadan halvt letsindigt, halvt træt af Livet – og saa er det saa frygteligt sandt, at Gud veed hvad, han veed det, indtil det Mindste, det Du har glemt, han veed hvad der for Din Hukommelse har forandret sig, det veed han uforandret, han ikke engang erindrer det, som var det dog noget siden, nei han veed det, som var det idag, og han veed, om der i Forhold til noget af disse Ønsker, Forsætter, Beslutninger var saa at sige talt til ham derom – og han er evig uforandret og evig uforanderlig. O, kan et andet Menneskes Hukommelse falde et Menneske til Byrde – nu, den er dog vel aldrig saa ganske tilforladelig, og i ethvert Tilfælde det kan da ikke vare en Evighed, jeg bliver dog fri for dette andet Menneske og hans Hukommelse; men en Alvidende, og en evig uforanderlig Hukommelse, fra hvilken Du saa ikke slipper, mindst i Evigheden: frygteligt! Nei, evig uforanderligt er for ham Alt evigt nærværende, evigt lige nærværende, ingen hverken Morgenens eller Aftenens, hverken Ungdommens eller Alderdommens, hverken Glemsomhedens eller Undskyldningens omskiftende Skygge omskifter ham, nei for ham er ingen Skygge; ere vi, som det hedder, Skygger, han er evig Klarhed i sin evige Uforanderlighed; ere vi Skygger, som ile hen – min Sjæl, see Dig dog vel for, thi enten Du vil eller ikke, iler Du hen til Evigheden, til ham, og han er evig Klarhed! Derfor ikke blot holder han Regnskab, men han er Regnskabet; det hedder, vi Mennesker skulle gjøre Regnskab, som var der maaskee en lang Tid dertil, og saa maaskee en uoverkommelig Masse af Vidtløftigheder, for at faae Regnskabet bragt istand: o, min Sjæl, det er i ethvert Øieblik gjort; thi hans uforanderlige Klarhed er Regnskabet, indtil det Mindste fuldstændigt færdigt og bevaret af ham den evig Uforanderlige, der Intet har glemt af hvad jeg har glemt, ei heller, som jeg, husker Noget anderledes end det dog virkelig var.

Saaledes er der idel Frygt og Bæven i denne Tanke om Guds Uforanderlighed, næsten er det som var det langt, langt over et Menneskes Kræfter at have med en saadan Uforanderlighed at gjøre, ja som maatte denne Tanke styrte et Menneske i Angest og Uro indtil at fortvivle.

Men saa er det ogsaa saaledes, *at der er Beroligelse og Salighed i denne Tanke*; det er virkelig saa, at naar Du, trættet af al denne menneskelige, al denne timelige og jordiske Foranderlighed og Omvexling, trættet af Din egen Ustadighed, kunde ønske et Sted, hvor Du kunde hvile Dit trætte Hoved, Din trætte Tanke, Dit trætte Sind, for at hvile og hvile ud: o, i Guds Uforanderlighed der er Hvile! Naar Du derfor lader denne hans Uforanderlighed tjene Dig, som han vil, til Dit Bedste, Dit evige Bedste, naar Du lader Dig opdrage, saa Din Egenwillie (og det er fra den Foranderligheden egenligen kommer, endnu mere end udenfra) uddør, jo før jo hellere, det hjælper Dig jo ikke, Du skal enten med det Gode eller med det Onde, tænk Dig det Forgjeves i at ville være ueens med en evig Uforanderlighed, vær som Barnet, naar det ret dybt fornemmer, at det lige over for sig har en Villie, hvor der kun hjælper Eet, at lystre – naar Du lader Dig ved hans Uforanderlighed opdrage, saa Du forsager Ustadighed og Foranderlighed og Lune og Egenraadighed: da hviler Du stedse tryggere og saligere og saligere i denne Guds Uforanderlighed. Thi at Tanken om Guds Uforanderlighed er salig, ja, hvo tvivler; men vogt blot paa, at Du bliver saaledes, at Du saligt kan hvile i denne Uforanderlighed! O, som Den, der har et lykkeligt Hjem, saaledes siger en Saadan: mit Hjem er evig betrygget, jeg hviler i Guds Uforanderlighed. Den Hvile kan Ingen forstyrre Dig uden Du selv; kunde Du blive ganske lydlig i uforandret Lydighed, da skulde Du i ethvert Øieblik med samme Nødvendighed som et tungt Legeme synker til Jorden, eller med samme Nødvendighed som hvad der er let hæver sig mod Himlen, frit hvile i Gud.

Og lad det saa kun Alt forresten vexle, som det gjør. Skal Du finde Din Virksomhed paa en større Skueplads, vil Du efter en større Maalestok erfare Alts Foranderlighed; men paa en mindre Skueplads, paa den mindste, vil Du dog erfare det Samme, maaskee lige saa smerteligt. Du vil erfare, hvorledes Menneskene forandre sig, hvorledes Du selv forandrer Dig; stundom vil det ogsaa være, som om Gud forandrede sig, hvilket hører med til Opdragelsen. Herom, om Alts Foranderlighed vil en Ældre bedre kunne tale end jeg, medens maaskee hvad jeg kunde sige, kunde synes den ganske Unge noget Nyt. Dog dette ville vi ikke videre udføre, men overlade Livets Mangfoldighed at udfolde for Enhver, som det er ham bestemt, at han kan komme til at erfare, hvad før ham alle Andre have erfaret. Stundom vil Forandringen være saaledes, at Du mindes Ordet: Forandring behager – ja, usigeligt! Der vil ogsaa komme Tider, da Du selv opfinder et Ord, som Sproget har fortiet, og Du siger: Forandring behager ikke – hvor kunde jeg dog sige: Forandring behager. Naar saa er, vil Du særligen være foranlediget til (hvad Du dog vel heller ikke i det første Tilfælde vil glemme) at søge hen til ham, den Uforanderlige.

M. T.! denne Time er nu snart forbi, og Talen. Hvis Du ikke selv vil det anderledes, snart vil ogsaa denne Time være glemt, og Talen. Og hvis Du ikke selv vil det anderledes, snart vil ogsaa Tanken om Guds Uforanderlighed være glemt i Foranderligheden. Dog deri er han dog vel ikke Skyld, han den Uforanderlige! Men forskylder Du ikke selv at glemme den, da vil Du i denne Tanke være forsørget for Dit Liv, for en Evighed.

Tænk Dig i Ørkenen en Eensom; forbrændt næsten af Solens Hede, forsmægtende finder han en Kilde. O, liflige Kølighed! Nu er jeg, Gud være lovet, siger han – og han fandt dog kun en Kilde, hvorledes maatte ikke Den tale, der fandt Gud! og dog maatte ogsaa han sige »Gud være lovet«, jeg fandt Gud! – nu er jeg, Gud være lovet, forsørget. Thi Din trofaste Kølighed, o elskede Kilde, er ikke underlagt Forandring. I Vinterens Kulde, hvis den naaede her hen, Du bliver ikke koldere, men bevarer nøiagtigt den samme Kølighed, Kildens

Vand fryser ikke! I Sommersolens Middags-Brand, Du bevarer nøiagtigt Din uforandrede Kølighed, Kildens Vand lunknes ikke! Og der er intet Usandt i hvad han siger (han, der i mine Tanker ikke valgte nogen utaknemlig Gjenstand for en Lovtale, en Kilde, hvad Enhver bedre forstaaer, jo bedre han veed, hvad det vil sige: Ørken og Eensomhed), der er ingen usand Overdrivelse i hans Lovtale. Imidlertid, hans Liv tog en ganske anden Vending, end han havde tænkt. Han forvildede sig engang bort, blev saa revet ud i den vide Verden. Mange Aar efter vendte han tilbage. Hans første Tanke var Kilden – den var der ikke, den var udtørret. Et Øieblik stod han taus i Sorg; da fattede han sig og sagde: nei, jeg tilbagekalder dog ikke eet Ord af hvad jeg sagde til Din Lov, det var Sandhed Alt. Og prisede jeg Din liflige Kølighed, medens Du var, o elskede Kilde, saa lad mig ogsaa prise den, nu Du er forsvunden, at det maa være sandt, at der er Uforandrethed i et Menneskes Bryst. Ei heller kan jeg sige, at Du bedrog mig; nei, havde jeg fundet Dig, jeg er forvisset, Din Kølighed vilde være uforandret – og Mere havde Du ikke lovet.

Men Du, o Gud, Du Uforanderlige, Du er uforandret altid at finde, og lader Dig uforandret altid finde, Ingen reiser, hverken i Liv eller Død, saa langt bort, at Du ikke er at finde, at Du ikke er der, Du er jo overalt, – saaledes er der ikke Kilder paa Jorden, Kilderne ere kun paa enkelte Steder. Og desuden – overvældende Sikkerhed! – Du bliver jo ikke som Kilden paa Stedet, Du reiser med; ak, og Ingen forvilder sig saa langt bort, at han ikke kan finde tilbage til Dig, Du der ikke blot er som en Kilde, der lader sig finde, – fattige Beskrivelse af Dit Væsen! – Du, der er som en Kilde, der selv søger den Tørstende, den Forvildede, hvad man aldrig har hørt om nogen Kilde. Saaledes er Du uforandret altid og overalt at finde. O, og naarsomhelst et Menneske kommer til Dig, i hvilken Alder, til hvilken Tid paa Dagen, i hvilken Tilstand: dersom han kommer oprigtigt, han finder altid (som Kildens uforandrede Kølighed) Din Kjerlighed lige varm, Du Uforanderlige! Amen.